

Päivämäärä
106/07.03.00/2023

Ympäristöministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Lausunto työryhmän mietinnöstä vesienhoidon ympäristötavoitteista ja poikkeamisesta

Työryhmän esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, ympäristönsuojelulakia ja vesilakia. Esityksen tavoitteena on asettaa vesienhoidon ympäristötavoitteet sitoviksi vastaamaan EU-sääntelyä ja täsmentää ympäristötavoitteisiin liittyvää heikentämiskieltoa vastaamaan paremmin EU-oikeuden nykyistä tulkintaa. Tavoitteena on myös mahdollistaa vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi vesienhoidon suunnittelumenettelyn ulkopuolella lupamenettelyn yhteydessä. Nykylainsäädäntöön esitetään lisäyksiä, joissa säädettäisiin sekä toimivaltaisesta viranomaisesta että menettelystä ja poikkeuksen yhteydestä vesienhoidon suunnitteluun ja hankkeen lupamenettelyyn.

Ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa säädettäisiin, että poikkeamista koskeva asia käsiteltäisiin lupamenettelyssä hakemuksesta. Tästä syystä myös lupahakemuksen sisältöä koskeviin ympäristönsuojelulain ja vesilain säännöksiin tehtäisiin lisäys siitä, että hakijan on esitettävä tarpeellinen selvitys poikkeamisen edellytysten täyttymisestä. Toimivaltainen viranomainen poikkeamisessa määräytyisi ympäristönsuojelulain ja vesilain perustella. Ehdotus merkitsee muutosta nykyiseen oikeustilaan, koska poikkeamisesta ei enää päätettäisi vesienhoidon suunnittelussa vaan lupamenettelyn yhteydessä. Poikkeusta koskeva asia käsiteltäisiin lupakäsittelyn osana.

Työryhmän mietinnössä on arvioitu, että hankekohtaisen poikkeamisen mahdollistaminen vesienhoitokaudella, sekä alennettujen tilatavoitteiden ja määräaikojen pidentämistä koskevien poikkeusten käyttöönotto voi hidastaa vesien hyvän tilan saavuttamista. Kyseisten poikkeusten käyttö kuitenkin edellyttää, että kaikki käytettävissä olevat toimenpiteet vesien hyvän tilan saavuttamiseksi on toteutettu. Lisäksi on arvioitu, että poikkeaminen vesienhoidon ympäristötavoitteista voisi lisätä uusien hankkeiden aiheuttamia haitallisia vaikutuksia vesiin. Haitalliset vaikutukset olisivat esityksen mukaan kuitenkin rajoitettuja.

Merkittävämmät poikkeamisen mahdollistamisesta aiheutuvat haitalliset vaikutukset arvioidaan kohdistuvan pintavesien hydrologis-morfologisiin tekijöihin.

Päivämäärä
106/07.03.00/2023

Näillä muutoksilla on välillisiä vaikutuksia ekologista tilaa kuvaaviin biologisiin tekijöihin, erityisesti pohjaeläimiin, vesikasvillisuuteen ja kalastoon. Fyysisiä muutoksia pintavesiin aiheuttavien hankkeiden määrän arvioidaan olevan vähäinen. Vaikutukset arvioidaan lähinnä paikallisiksi.

Etelä-Karjalan liitto näkee, että vesienhoidon tavoitteista poikkeamista koskevan asian käsittely vesienhoitosuunnittelun ulkopuolella on tarpeen lupamenettelyn sujuvoittamiseksi. Tähän asti uuden hankkeen vuoksi tarvittavan ympäristötavoitteista poikkeamisen edellytyksiä on voitu arvioida vain kuuden vuoden jaksoissa etenevän vesienhoidon suunnittelussa. Vesienhoitosuunnitelmiin ei kuitenkaan ole sisällytetty yhtäkään tällaista poikkeusta. Lainsäädännön on kuitenkin oltava riittävän tiukka, jotta ei luoda vesien tilaa vaarantavaa menettelyä.

VMJL 20 c §:n mukaan ympäristötavoitteista poikkeaminen on mahdollista, mikäli esimerkiksi pintavesimuodostuman ekologisen tilan huononeminen erinomaisesta hyvään tilaan aiheutuu uusista kestävän kehityksen mukaisista toimista ja lisäksi, mikäli uuden hankkeen tai toiminnan aiheuttamat muutokset ovat yleisen edun kannalta erittäin tärkeitä. Etelä-Karjalan liitto huomauttaa, että väljät ja epätarkat muotoilut voivat pahimmillaan johtaa siihen, että laki toimii yleisenä valtakirjana esimerkiksi vihreän siirtymän hankkeissa. Etelä-Karjalan liitto esittää 20 c §:ää tarkennettavaksi ja toteaa, että valtioneuvoston asetus, johon asiakohdassa viitataan, tulisi olla samanaikaisesti käsittelyssä ja lausuttavana, jotta 20 c §:ään voitaisiin tarkemmin ottaa kantaa. Ekologisen tilan heikennyksiin ei ole varaa etenäkään ilmastonmuutoksen etenemisestä aiheutuvien olosuhteiden muutosten ja epävarmuuksien vuoksi.

Lupahakemukselta edellytetään YSL 39 §:ssä lupaharkinnan kannalta tarpeellista selvitystä toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Hakijan antamille selvityksille on asetettava riittävät laadulliset ja sisällölliset vaatimukset, jotta hankkeita pystytään arvioimaan riittäväällä laajuudella.

Etelä-Karjalassa vesistöjen tila on enimmäkseen hyvä tai erinomainen, mutta erityisesti Salpausselkien eteläpuolella on runsaasti tyydyttävässä, välttävissä ja jopa huonossa tilassa olevia vesistöjä. Erilaiset vesistöt ovat merkittävässä roolissa maakunnan matkailun, virkistys- ja monimuotoisuuden turvaamisessa, joten niistä on jatkossakin huolehdittava yhteisvastuullisesti, eikä minkään vesistön tilan heikentämistä tulisi mahdollistaa.

Satu Sikanen
maakuntajohtaja

Laura Blomqvist
ympäristöasiantuntija